

AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO IM. JERZEGO KUKUCZKI W KATOWICACH										
WYDZIAŁ FIZJOTERAPII										
KIERUNEK: FIZJOTERAPIA										
PROFIL KSZTAŁCENIA: OGÓLNOAKADEMICKI										
Moduł	KLINICZNE PODSTAWY FIZJOTERAPII									
Przedmiot	KPF w ortopedii i traumatologii, medycynie sportowej, neurologii i neurochirurgii, pediatrii, neurologii dziecięcej. KPF w reumatologii, kardiologii i kardiochirurgii, pulmonologii, intensywnej terapii. KPF w geriatryi, psychiatrii, chirurgii, ginekologii i położnictwie, onkologii i medycynie paliatywnej,									
Rodzaj przedmiotu	Obowiązkowy									
Koordynator przedmiotu	Dr hab. med. Cezary Kucio prof. nadzw.									
Treści programowe przedmiotu oparte na dorobku naukowym pracowników AWF w Katowicach										TAK
GRUPA ZAJĘĆ	D. FIZJOTERPIA KLINICZNA									
Liczba godzi w poszczególnych semestrach i punkty ECTS	I ROK		II ROK		III ROK		IV ROK		V ROK	
	sem. 1	sem. 2	sem. 3	sem. 4	sem. 5	sem. 6	sem. 7	sem. 8	sem. 9	sem. 10
Wykład (godz./ECTS)		13/1	26/1							
Ćwiczenia (godz./ECTS)		65/4	130/4							
Praca własna (godz./ECTS)		39/2,5	65/2,5							
OCENA EFEKTÓW UCZENIA SIĘ	Zaliczenie na OCENĘ.									
CELE PRZEDMIOTU										
EFEKTY UCZENIA SIĘ										
Wiedza – efekty wymienione w standardach	<p>W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:</p> <p>D.W1. etiologię, patomechanizm, objawy i przebieg dysfunkcji narządu ruchu w zakresie: ortopedii i traumatologii, medycyny sportowej, reumatologii, neurologii i neurochirurgii oraz pediatrii, neurologii dziecięcej, w stopniu umożliwiającym racjonalne stosowanie środków fizjoterapii;</p> <p>D.W3. etiologię, patomechanizm, objawy i przebieg najczęstszych chorób w zakresie: kardiologii i kardiochirurgii, pulmonologii, chirurgii, ginekologii i położnictwa, geriatryi, psychiatrii, intensywnej terapii, onkologii i medycyny paliatywnej, w stopniu umożliwiającym racjonalne stosowanie środków fizjoterapii;</p> <p>D.W4. zasady diagnozowania oraz ogólne zasady i sposoby leczenia w najczęstszych chorobach w zakresie: kardiologii i kardiochirurgii, pulmonologii, chirurgii, ginekologii i położnictwa, geriatryi, psychiatrii, intensywnej terapii, onkologii i medycyny paliatywnej, w stopniu umożliwiającym racjonalne stosowanie środków fizjoterapii;</p> <p>D.W6. ogólne zasady podmiotowego i przedmiotowego badania kardiologicznego, neurologicznego, ortopedycznego i geriatrycznego;</p> <p>D.W7. zasady interpretacji wyników badań dodatkowych w diagnostyce chorób układu krążenia i w fizjoterapii kardiologicznej, w tym: badania elektrokardiograficznego (EKG) i ultrasonograficznego, prób czynnościowych EKG, klinicznej oceny stanu zdrowia pacjenta z chorobą kardiologiczną według różnych skal, w zakresie bezpiecznego stosowania metod fizjoterapii;</p> <p>D.W9. ogólne zasady podmiotowego i przedmiotowego badania pulmonologicznego dla potrzeb fizjoterapii, ważniejsze badania dodatkowe i pomocnicze oraz testy funkcjonalne, przydatne w kwalifikacji i monitorowaniu fizjoterapii oddechowej;</p> <p>D.W10. zasady kwalifikacji do zabiegów operacyjnych oraz podstawowe zabiegi operacyjne, w tym amputacje z przyczyn naczyniowych, i zabiegi z zakresu chirurgii małoinwazyjnej;</p> <p>D.W11. metody badania klinicznego i diagnostyki dodatkowej w zakresie badań stosowanych w ginekologii i położnictwie;</p> <p>D.W12. fizjologię procesu starzenia się oraz zasady opieki i fizjoterapii geriatrycznej;</p> <p>D.W13. zagrożenia związane z hospitalizacją osób starszych;</p> <p>D.W14. specyfikę postępowania z pacjentem z chorobą psychiczną i zasady właściwego podejścia do niego;</p> <p>D.W15. zasady postępowania z pacjentem: nieprzytomnym, w okresie ostrej niewydolności krążenia, w okresie ostrej niewydolności oddechowej, we wstrząsie, ze zdiagnozowaną sepsą, wentylovanym mechanicznie, po urazie czaszkowo-mózgowym oraz po urazie mnogim ciała;</p>									
Wiedza – efekty nie wymienione w standardach										

Umiejętności – efekty wymienione w standardach	Absolwent potrafi: D.U1. przeprowadzić szczegółowe badanie dla potrzeb fizjoterapii i testy funkcjonalne układu ruchu oraz zapisać i zinterpretować jego wyniki; D.U8. przeprowadzić testy funkcjonalne przydatne w reumatologii, takie jak ocena stopnia uszkodzenia stawów i ich deformacji, funkcji ręki oraz lokomocji u pacjentów z chorobami reumatologicznymi; D.U12. przeprowadzić badanie neurologiczne dla potrzeb fizjoterapii i testy funkcjonalne przydatne w fizjoterapii neurologicznej, w tym ocenę napięcia mięśniowego, kliniczną ocenę spastyczności oraz ocenę na poziomie funkcji ciała i aktywności, w szczególności za pomocą skal klinicznych, a także zinterpretować ważniejsze badania dodatkowe (obrazowe i elektrofizjologiczne); D.U28. przeprowadzić podstawowe pomiary i próby czynnościowe, z zachowaniem zasad bezpieczeństwa, w tym pomiar tętna, pomiar ciśnienia tętniczego, test marszowy, test wstań i idź (get up and go), próbę czynnościową na bieżni ruchomej według protokołu Bruce’a oraz według zmodyfikowanego protokołu Naughtona oraz próbę wysiłkową na cykloergometrze;
Umiejętności – efekty nie wymienione w standardach	
Kompetencje społeczne	Student jest gotowy do: KS1. nawiązania i utrzymania pełnego szacunku kontaktu z pacjentem, a także okazywania zrozumienia dla różnic światopoglądowych i kulturowych; KS2. wykonywania zawodu, będąc świadomym roli, jaką fizjoterapeuta pełni na rzecz społeczeństwa.
WARUNKI WSTĘPNE	Wiedza z zakresu anatomii, fizjologii i patologii ogólnej.
TEMATYKA PRZEDMIOTU	
<p>Wykłady:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Diagnostyka chorób serca. Wady serca (wrodzone i nabyte). 2. Zapalenie wsierdzia (bakteryjne, gorączka reumatyczna). Choroby mięśnia sercowego (zapalenia, kardiopatie). Choroby osierdzia. 3. Choroba niedokrwienne i zawał serca. Niewydolność serca ostra i przewlekła. Wstrząs. 4. Niewydolność oddechowa. Przewlekłe obturacyjne choroby dróg oddechowych (przewlekłe zapalenie oskrzeli, astma oskrzelowa, rozstrzenia oskrzeli, rozedma płuc). 5. Choroby układu oddechowego z zaburzeniami o charakterze restrykcyjnym (restrykcja wewnątrz-płucna, opłucnowa, ściany klatki piersiowej i poza klatką piersiową). Zaburzenia krążenia płucnego (serce płucne, choroba zakrzepowo-zatorowa). 6. Choroby układu nerwowego jako zaburzenie funkcji w wyniku uszkodzenia struktury. Zaburzenia świadomości i przytomności oraz inne stany utrudniające kontakt chorego z otoczeniem. 7. Uszkodzenia nerwów czaszkowych i obwodowych manifestujące się zaburzeniami ruchowymi. Neurotraumatologia (urazy czaszkowo-mózgowe i kręgosłupa). 8. Choroby i urazy mózgu prowadzące do upośledzenia czynności układu nerwowego. Choroby i urazy rdzenia manifestujące się zaburzeniami ruchowymi. 9. Ból. Ważniejsze choroby mięśni. Zespoły bólowe kręgosłupopochodne. Drgawki. 10. Wiadomości wstępne z zakresu traumatologii (złamanie, zwichnięcie, skręcenie, obrażenia tkanek miękkich). Złamania kończyn, kręgosłupa i miednicy, powikłania. 11. Wady wrodzone narządu ruchu. Wady statyczne narządu ruchu. Boczne skrzywienie kręgosłupa. 12. Zniekształcenia narządu ruchu w chorobach układu nerwowego. Zmiany zwyrodnieniowe narządu ruchu. 13. Zapalenia narządu ruchu nieswoiste i swoiste; martwice jałowe kości. Nowotwory narządu ruchu. 14. Gojenie się ran. Zaburzenia procesu gojenia. Etiopatogeneza ran przewlekłych. Leczenie ran. 15. Zmiany zachodzące w organizmie wraz z wiekiem prowadzące do pogorszenia stanu zdrowia. 16. Ocena, diagnoza, planowanie rehabilitacji i opieki ukierunkowane na wielkie problemy geriatryczne (zaburzenia wydolności tlenowej, kontroli motorycznej, postawy ciała, równowagi, przemieszczania się, zaburzenia poznawcze). 17. Dodatkowe wybrane problemy i interwencje niezbędne u osób starszych (zaburzenia ciągłości powłok skórnych, nietrzymanie moczu, ból, wspomaganie poruszania się, sport osób starszych, fizjoterapia domowa, opieka długoterminowa). 18. Nowotwory - podział, etiopatogeneza, klasyfikacja TNM, rozsiew nowotworowy, sposoby leczenia. 19. Objawy kliniczne i diagnostyka wybranych nowotworów złośliwych: rak płuca, nowotwory mózgu, rak trzustki, rak nerki, rak jąder, rak macicy i jej przydatków. 20. Medycyna paliatywna (cel, realizacja). <p>Ćwiczenia:</p> <p>KARDIOLOGIA I KARDIOCHIRURGIA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podstawowe metody kontroli i zasady stopniowania wysiłków fizycznych u osób zdrowych i chorych. Badanie narządu krążenia dla potrzeb rehabilitacji kardiologicznej: klasyfikacja i ocena testów wysiłkowych, dobór obciążenia i technika 	

przeprowadzania submaksymalnego testu wysiłkowego, warunki bezpieczeństwa oraz wskazania względne i bezwzględne do przerwania testu wysiłkowego. Próby czynnościowe i testy diagnostyczne u osób z chorobami naczyń krwionośnych.

2. Wady serca wrodzone i nabyte.
3. Choroba wieńcowa. Ostry zespół wieńcowy.
4. Choroby mięśnia sercowego: zapalenia, kardiomiopatie.
5. Choroby osierdzia. Ostra i przewlekła niewydolność serca. Chory w ośrodku intensywnej opieki kardiologicznej.
6. Nadciśnienie tętnicze. Choroby naczyń obwodowych.

PULMONOLOGIA, INTENSYWNA TERAPIA

7. Podstawowe badania wydolności układu oddechowego wydolności układu oddechowego dla potrzeb rehabilitacji pulmonologicznej.
8. Przewlekłe obturacyjne choroby dróg oddechowych (przewlekłe zapalenie oskrzeli, astma oskrzelowa, rozstrzenia oskrzeli, rozedma płuc).
9. Zapalenia płuc i opłucnej. Zespół serca płucnego. Zespół bezdechu nocnego. Choroby układu oddechowego z zaburzeniami o charakterze restrykcyjnym (restrykcja wewnątrz-płucna, opłucnowa, ściany klatki piersiowej i poza klatką piersiową).
10. Intensywna terapia – monitorowanie czynności układu krążenia, oddechowego, gospodarki wodno-elektrolitowej. Żywnienie pozajelitowe. Respirototerapia.

REUMATOLOGIA

11. Podstawy anatomiczno-fizjologiczne i fizjopatologiczne rehabilitacji osób ze schorzeniami reumatologicznymi.
12. Reumatoidalne zapalenie stawów.
13. Zespoły bolesnego barku, kręgosłupa w odcinku szyjnym i lędźwiowo-krzyżowym.
14. Choroba zwyrodnieniowa stawów. Reumatyzm pozastawowy.
15. Choroby tkanki łącznej (kolagenozy).
16. Zesztywniające zapalenie stawów kręgosłupa. Osteoporoza.

NEUROLOGIA I NEUROCHIRURGIA

17. Diagnostyka chorób układu ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego. Udary mózgu – etiopatogeneza, diagnostyka, rozpoznanie, leczenie farmakologiczne lub neurochirurgiczne
18. Neurotraumatologia (urazy czaszkowo-mózgowe i kręgosłupa).
19. Choroby układu nerwowego jako zaburzenie funkcji w wyniku uszkodzenia struktury. Zaburzenia świadomości i przytomności oraz inne stany utrudniające kontakt chorego z otoczeniem. Uszkodzenia nerwów czaszkowych i obwodowych manifestujące się zaburzeniami ruchowymi.
20. Choroby i urazy mózgu prowadzące do upośledzenia czynności układu nerwowego. Choroby i urazy rdzenia manifestujące się zaburzeniami ruchowymi.
21. Ból. Ważniejsze choroby mięśni.
22. Zespoły bólowe kręgosłupopochodne. Drgawki

ORTOPEDIA, TRAUMATOLOGIA, MEDYCYNA SPORTOWA

23. Diagnostyka w ortopedii, traumatologii i medycynie sportowej
24. Wiadomości wstępne z zakresu traumatologii (złamanie, zwichnięcie, skręcenie, obrażenia tkanek miękkich). Złamania kończyn, kręgosłupa i miednicy, powikłania. Wady wrodzone narządu ruchu.
25. Zniekształcenia narządu ruchu w chorobach układu nerwowego. Zapalenia narządu ruchu nieswoiste i swoiste ; martwice jałowe kości.
26. Wady statyczne narządu ruchu. Boczne skrzywienie kręgosłupa.
27. Zmiany zwyrodnieniowe narządu ruchu.
28. Nowotwory narządu ruchu. Neurotraumatologia (urazy czaszkowo-mózgowe i kręgosłupa).

PEDIATRIA I NEUROLOGIA DZIECIĘCA

29. Prawidłowy i nieprawidłowy rozwój dziecka – odruchy wczesnoniemowlęce, rozwój refleksoryczny i psychomotoryczny. Zaburzenia ruchowe pochodzenia ośrodkowego.
30. Stany dysraficzne rdzenia, wodogłowie. Mózgowe porażenie dziecięce. Okołoporodowe uszkodzenia nerwów obwodowych.
31. Wady postawy towarzyszące różnym schorzeniom. Skutki rozwojowe różnych dysfunkcji narządu ruchu.
32. Atrofie i dystrofie mięśniowe
33. Aseptyczne martwice nasad. Dysplazja biodra. Skutki rozwojowe różnych dysfunkcji narządu ruchu.
34. Nowotwory mózgu u dzieci – diagnostyka i leczenie.

GERIATRIA

35. Zmiany narządowe towarzyszące procesowi starzenia. Wielkie problemy geriatryczne, zespół słabości, sarkopenia. Powikłania wynikające z beczynności ruchowej osób w podeszłym wieku.
36. Zasady współpracy z pacjentem geriatrycznym (specyfika pacjenta starszego).
37. Zmiany skórne związane z wiekiem. Czynniki utrudniające gojenie się ran. Odżywienie, nawodnienie organizmu i gojenie się ran. Ocena ryzyka wystąpienia ran przewlekłych.
38. Testy służące do oceny sprawności funkcjonalnej osób starszych. Kompleksowa Ocena Geriatryczna.

PSYCHIATRIA

39. Praktyczne zasady diagnostyki zaburzeń psychiatrycznych.
40. Zaburzenia nerwicowe.
41. Zaburzenia afektywne.
42. Zaburzenia schizofreniczne i urojeniowe.

GINEKOLOGIA I POŁOŻNICTWO

43. Fizjologiczny przebieg ciąży. Dolegliwości układu mięśniowo-szkieletowego oraz krążenia obwodowego w ciąży. Podstawowe zagadnienia dotyczące patologii ciąży.
44. Wpływ ćwiczeń fizycznych na organizm ciężarnej i płód. Wskazania i przeciwwskazania do ćwiczeń w ciąży. Poród fizjologiczny i cesarskie cięcie. Przebieg porodu. Dolegliwości układu mięśniowo-szkieletowego po porodzie.
45. Wysiłkowe nietrzymanie moczu oraz inne schorzenia związane z osłabieniem mięśni dna miednicy i zaburzeniem statyki narządów miednicy małej. Czynniki ryzyka oraz profilaktyka wysiłkowego nietrzymania moczu.
46. Zabiegi operacyjne w ginekologii wykonywane przez pochwę oraz z dostępu brzuszego. Możliwe powikłania pooperacyjne.

CHIRURGIA

47. Przygotowanie chorego do operacji. Zaburzenia i powikłania pooperacyjne, patologia bezruchu.
48. Zakażenia w chirurgii z uwzględnieniem zakażeń wewnątrzszpitalnych.
49. Najczęściej spotykane choroby chirurgiczne. Chirurgia tradycyjna i chirurgia laparoskopowa.
50. Choroby naczyń obwodowych. Rany przewlekłe o różnej etiologii. Chirurgia ran przewlekłych.

ONKOLOGIA I MEDYCYNA PALIATYWNA

51. Patogeneza i diagnostyka nowotworów.
52. Leczenie choroby nowotworowej – operacyjne, chemioterapia, radioterapia, leczenie biologiczne.
53. Leczenie paliatywne pacjenta z chorobą nowotworową.
54. Stan terminalny – postępowanie.

LITERATURA PODSTAWOWA (* - numer z gwiazdką oznacza dzieło pracownika AWF w Katowicach)

- 1*. Kucio C., Nowak Z.: Fizjoterapia w wybranych chorobach narządów wewnętrznych. AWF Katowice 2015
- 2*. Kucio C., Nowak Z.: Trening fizyczny w wybranych chorobach narządów wewnętrznych. Dlaczego? Jak? AWF Katowice 2011.
- 3*. Matyja M., Domagalska M.: Podstawy usprawniania neurorozwojowego według Berty i Karela Bobathów. Śląska Akademia Medyczna. Katowice, 1998.
- 4*. Nowak Z. Rehabilitacja w chorobach układu sercowo-naczyniowego. PZWL Warszawa 2021.
- 5*. Osiaćko G.: Badania czynnościowe w diagnostyce układu oddechowego. AWF Katowice 2002.
6. Białoszewski D.: Fizjoterapia w ortopedii. PZWL Warszawa 2014.
7. Crash Course - Psychiatria. Katie FM Marwick, Steven Birrell. Red. wyd. pol. Sławomir K. Sidorowicz. Wydanie 2. Wydawca: Edra Urban & Partner, Wrocław 2014.
8. Cytowska B., Winczury B.: Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju małego dziecka, 2006
9. Czekanowski R. Zarys położnictwa i ginekologii oraz mastologia z elementami fizjokinezykoterapii i rehabilitacji. Warszawa : "Borgis", 2013.
10. Doboszyńska A., Wrotek K.: Badania czynnościowe układu oddechowego. PZWL, Warszawa 2004.
11. Fibak J.: Chirurgia. PZWL, Warszawa 2002.
12. Fijałkowski W. i wsp. Rehabilitacja w położnictwie i ginekologii: wybrane fazy rozwoju wewnątrzłonowego i profilaktyki uszkodzeń okołoporodowych dziecka i matki Wyd. 2, Wrocław: Wydaw. AWF, 2009.
13. Guccione AA, Wong RA, Avers D. Fizjoterapia kliniczna w geriatric. Red. Wydania polskiego: Zak M, Śliwiński Z. Elsevier Urban & Partner. Wrocław 2014.
14. Jabłoński L., Wysokińska-Miszczuk J.: Podstawy gerontologii i wybrane zagadnienia z geriatric. Wydawnictwo CZELEG, Lublin 2000.
15. Kokot F.: Choroby wewnętrzne. PZWL Warszawa 2006.
16. Kozłowska J. Rehabilitacja w ginekologii i położnictwie - Kraków : AWF, 2006.
17. Krystyna Kubicka, Wanda Kawalec „Pediatria”, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2006.
18. Kuliński K, Zeman K (red.): Fizjoterapia w pediatrii. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa, 2012.
19. Kwolek A.: Fizjoterapia w neurologii i neurochirurgii. PZWL, Warszawa 2012.
20. Marchewka A., Dąbrowski Z., Żołądź J.: Fizjologia starzenia się. Profilaktyka i rehabilitacja. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012.
21. Maxey L., Magnusson J.: Pooperacyjna rehabilitacja pacjentów ortopedycznych. DB Publishing 2018.
22. Opala T.: Ginekologia. Podręcznik dla położnych, pielęgniarek i fizjoterapeutów, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2003
23. Piwoda A. Batycka-Stachnik D. Kompleksowa rehabilitacja w kardiochirurgii. PZWL Warszawa 2022.
24. Prusiński A.: Neurologia praktyczna. PZWL, Warszawa 2001.
25. Psychiatria. Podręcznik dla studentów medycyny. Wydanie 2. Wydawca: PZWL Wydawnictwo Lekarskie, Warszawa, 2021.
26. Ramdharry G, Verheyden G, Lennon S. Fizjoterapia w chorobach neurologicznych. Red. wydania polskiego Domagalska-Szopa M, Urban & Partner 2020.

27. Rekomendacje w zakresie realizacji kompleksowej rehabilitacji kardiologicznej. Stanowisko Sekcji Rehabilitacji Kardiologicznej i Fizjologii Wysiłku Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego. AsteriaMed. Gdańsk 2017.
28. Śliwiński Z., Sieroń A., Szczegielniak J., Żak M.: Wielka Fizjoterapia. Elsevier Urban & Partner 2014. Tom I i II.

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA (* - numer z gwiazdką oznacza dzieło pracownika AWF w Katowicach)

- 1*. Chmielewska D., Stania M. Fizjoterapia w zachowawczym leczeniu nietrzymania moczu u kobiet. Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. - Wyd. 2 uzup. - Katowice: Wydaw. AWF, 2016.
- 2*. Matyja M., Gogola A.: Edukacja sensomotoryczna niemowląt. AWF Katowice 2007.
- 3*. Nowak -Lis A, Grzybowska-Ganszczyk D. Niestandardowe formy treningu w rehabilitacji kardiologicznej. AWF Katowice 2020 <https://sbc.org.pl/publication/570420>
- 4*. Opala-Berdzik A. i wsp. Ból odcinka lędźwiowego kręgosłupa u kobiet w ciąży. Rehabilitacja w praktyce 2013; 3: 30-30-
- 5*. Opala-Berdzik A. i wsp. Zmiany biomechaniczne u kobiet w ciąży. Fizjoterapia 2009; 17 (3): 51-5.
- 6*. Osiadło G.: Wybrane zagadnienia z fizjoterapii układu oddechowego. AWF Katowice 2009.
7. Backup K.: Testy kliniczne w badaniu kości, stawów i mięśni. PZWL, Warszawa 2002
8. Banaszek G.: Rozwój niemowląt i jego zaburzenia a rehabilitacja metodą Vojty. -medicapress, 2002.
9. Beata Żuk, Krystyna Książopolska-Orłowska: Ochrona stawów w reumatoidalnym zapaleniu stawów. Zaopatrzenie ortopedyczne. Reumatologia. 2009.
10. Bromboszcz J, Dylewicz P (red.) Rehabilitacja kardiologiczna. Stosowanie ćwiczeń fizycznych. ELIPSA-JAIM. Kraków.
11. Fizjoterapia w psychiatrii. Antoni Florkowski. Wydawca: PZWL Wydawnictwo Lekarskie, Warszawa 2014.
12. Jarząbek-Bielecka G. i wsp. Operacyjne i zachowawcze metody postępowania w ginekologii. Polski Przegląd Nauk o Zdrowiu 2015; 2 (43): 89–92.
13. Józwik M., Szymanowski P. Uroginekologia : algorytmy postępowania terapeutycznego. Polskie Towarzystwo Uroginekologiczne. - Wyd. 2 uaktual. – Gdynia : "Echokompendium", 2019.
14. Kiwerski J.: Rehabilitacja Medyczna. PZWL Warszawa 2007.
15. Komender J., Jagielska G., Bryńska A.: Autyzm i zespół Aspergera. PZWL, 2012.
16. Kostera-Pruszczyk A., Radwańska A., Ryniewicz B.: Dystrofie mięśniowe. PZWL, 2010.
17. Książopolska-Orłowska K, Krasowicz-Towalska O, Wroński Z. Rehabilitacja pacjentów z chorobami reumatycznymi. Reumatologia. 2007.
18. Książopolska-Orłowska K.: Postępowanie rehabilitacyjne w reumatologii, Reumatologia 2012.
19. Małgorzata Paprocka-Borowicz, Marcin Zawadzki „Fizjoterapia w chorobach układu ruchu” Górnicki Wydawnictwo Medyczne 2007, wyd.1.
20. Pilarski T. Położnictwo i ginekologia. PZWL, Warszawa 2001
21. Rosławski A., Woźniowski M.: Fizjoterapia oddechowa. AWF Wrocław 2001.
22. Sadowska L.: Neurofizjologiczne metody usprawniania dzieci z zaburzeniami rozwoju. AWF Wrocław 2004.
23. Snaith M (red): ABC reumatologii, PZWL Warszawa 2007.
24. Szczeklik A.: Choroby wewnętrzne. Medycyna Praktyczna, Kraków 2005.
25. Szewczyk MT, Jawień A. Leczenie ran przewlekłych. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2012.
26. Szukiewicz D. Fizjoterapia w ginekologii i położnictwie Komitet Rehabilitacji, Kultury Fizycznej i Integracji Społecznej PAN. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop 2012.
27. Zimmerman-Górska I.: Choroby reumatyczne. PZWL, Warszawa 2004.

WYBRANE PUBLIKACJE NAUKOWE PRACOWNIKÓW AWF W KATOWICACH DOTYCZĄCE TEMATYKI PRZEDMIOTU

1. Chmielewska D., Stania M. Fizjoterapia w zachowawczym leczeniu nietrzymania moczu u kobiet. Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. - Wyd. 2 uzup. - Katowice: Wydaw. AWF, 2016.
2. Electrical stimulation for wounds. Luther C. Kloth, Anna Polak, Tim Watson. // W: Electrophysical Agents. Evidence-Based Practice. Tim Watson, Ethne L. Nussbaum (red). Elsevier Edinburg London New York Oxford Philadelphia St. Louis Sydney 2021.
3. Kostur R, Franek A, Polak A, J Taradaj, Z Szlachta: Analiza efektów leczenia odleżyn z użyciem aktualnie stosowanych metod elektrycznych. Prz Flebol 2007;15(2);73-80.
4. Kucio C, Kucio M, Kurek J, Polak A. Zasady przepisywania ćwiczeń fizycznych u pacjentów z przewlekłą niewydolnością serca. Rehabil Prakt 2011;3:28-31.
5. Kucio C, Stastny P, Leszczyńska-Bolewska B, Engelmann M, Kucio E, Uhlir P, Stania M, Polak A. Exercise-Based Cardiac Rehabilitation with and Without Neuromuscular Electrical Stimulation and its Effect on Exercise Tolerance and Life Quality of Persons with Chronic Heart Failure. J Hum Kinet. 2018 Dec 31;65:151-164. doi: 10.2478/hukin-2018-0045. PMID: 30687427; PMCID: PMC6341955.
6. Kucio C., Nowak Z.: Fizjoterapia w wybranych chorobach narządów wewnętrznych. AWF Katowice 2015
7. Kucio C., Nowak Z.: Trening fizyczny w wybranych chorobach narządów wewnętrznych. Dlaczego? Jak? AWF Katowice 2011.
8. Kucio E, Polak A, Kucio C. The use of neuromuscular electrical stimulation of the lower limbs skeletal muscles in cardiac rehabilitation of patients with chronic heart failure. Physiotherapy and Health Activity 2014;22:28-34.
9. Matyja M., Domagalska M.: Podstawy usprawniania neurorozwojowego według Berty i Karela Bobathów. Śląska Akademia Medyczna. Katowice, 1998.
10. Matyja M., Gogola A.: Edukacja sensomotoryczna niemowląt. AWF Katowice 2007.
11. Nawrat-Szoltysik A, Polak A, Malecki A, Piejko L, Grzybowska-Ganszczyk D, Krecichwost M, Opara J. Effect of physical activity on the sequelae of osteoporosis in the female residents of residential care facilities. Adv Clin Exp Med 2018; 27(5):633-642.

	<p>12. Nowak -Lis A, Grzybowska-Gansczyk D. Niestandardowe formy treningu w rehabilitacji kardiologicznej. AWF Katowice 2020 https://sbc.org.pl/publication/570420</p> <p>13. Nowak Z. Rehabilitacja w chorobach układu sercowo-naczyniowego. PZWL Warszawa 2021.</p> <p>14. Opala-Berdzik A. i wsp. Ból odcinka lędźwiowego kręgosłupa u kobiet w ciąży. Rehabilitacja w praktyce 2013; 3: 30-</p> <p>15. Opala-Berdzik A. i wsp. Zmiany biomechaniczne u kobiet w ciąży. Fizjoterapia 2009; 17 (3): 51-5.</p> <p>16. Osiało G.: Badania czynnościowe w diagnostyce układu oddechowego. AWF Katowice 2002.</p> <p>17. Osiało G.: Wybrane zagadnienia z fizjoterapii układu oddechowego. AWF Katowice 2009.</p> <p>18. Polak A, Franek A, Blaszcak E, Nawrat-Szoltysik A, Taradaj J, Wiercigroch L, Dolibog P, Stania M, Juras G. A prospective, randomized, controlled clinical study to evaluate the efficacy of high-frequency ultrasound in the treatment of stage II and stage III pressure ulcers in geriatric patients. Ostomy Wound Manage 2014;60(8):16-28.</p> <p>19. Polak A, Franek A, Taradaj J. High-Voltage Pulsed Current Electrical Stimulation in Wound Treatment. Adv Wound Care 2014;3(2):104-117.</p> <p>20. Polak A, Kloth LC, Blaszcak E, Taradaj J, Nawrat-Szoltysik A, Ickowicz T, Hordynska E, Franek A, Kucio C. The efficacy of pressure ulcer treatment with cathodal and cathodal-anodal high voltage monophasic pulsed current. A prospective, randomized, controlled, clinical trial. Phys Ther 2017; 97(8):777-789.</p> <p>21. Polak A, Kloth LC, Blaszcak E, Taradaj J, Nawrat-Szoltysik A, Walczak A, Białek L, Paczula M, Franek A, Kucio C. Evaluation of the healing progress of pressure ulcers treated with cathodal high-voltage monophasic pulsed current: results of a prospective, double-blind, randomized clinical trial. Adv Skin Wound Care 2016; 29(10): 447–459</p> <p>22. Polak A, Kucio C, Kloth LC, Paczula M, Hordynska E, Ickowicz T, Blaszcak E, Kucio E, Oleszczyk K, Ficek K, Franek A. A</p>
METODY NAUCZANIA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykład 2. Dyskusja 3. Referat przygotowany przez studenta + dyskusja 4. Prezentacja multimedialna przygotowana przez studenta + dyskusja 5. Ćwiczenia kliniczne z udziałem pacjentów
POMOCE NAUKOWE	Rzutnik multimedialny
PROJEKTY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie badań pt. Działanie prądów impulsowych w profilaktyce i leczeniu odleżyn w oparciu o efekty kliniczne i wyniki badań podstawowych (zgoda Komisji Bioetycznej ds. Badań Naukowych AWF Katowice, nr 4/2017 z dnia 18.05.2017). Badania prowadzone są pod kierunkiem dr hab. Anny Polak prof. AWF i dr hab. Cezarego Kucio prof. AWF. Realizowane są w GCR Repty, w Tarnowskich Górach. W badaniach oceniany jest wpływ elektrostymulacji katodowej oraz prądu przemiennego na przepływ krwi w obszarze odleżyn, zmiany pola powierzchni odleżyn oraz stężenia czynników biologicznych wpływających na gojenie się ran w płynie pobranym z ran. 2. Rozpoczęcie badań pt. Wpływ opatrunku bioelektrycznego na szybkość gojenie się ran przewlekłych (odleżyny IIO i IIIIO) i wybrane cytokiny oraz czynniki wzrostu u pacjentów po udarze niedokrwiennym mózgu lub urazie rdzenia kręgowego (zgoda Komisji Bioetycznej ds. Badań Naukowych AWF Katowice, nr 5/2019 z dnia 14.11.2019). Badania prowadzone są pod kierunkiem dr Ewy Kucio, dr hab. Cezarego Kucio prof. AWF oraz dr hab. Anny Polak prof. AWF. Realizowane będą w GCR Repty, w Tarnowskich Górach. W badaniu oceniony zostanie wpływ nowoczesnego opatrunku Procellera (firmy Vomaris Wound Care Inc.; USA) na: 1) szybkość gojenia się odleżyn II-IIIIO, 2) przepływ krwi na brzegach odleżyn oraz 3) stężenie cytokin prozapalnych i przeciwzapalnych, metaloproteinaz oraz czynników wzrostowych w płynie pobranym z odleżyn. 3. Ocena wpływu elektrostymulacji nerwowo-mięśniowej (NMES) w leczeniu nadciśnienia tętniczego u otyłych mężczyzn
METODY ZALICZENIA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Egzamin – test jednokrotnego wyboru z pośród 4 odpowiedzi: oceny na podstawie procentowego odsetka udzielonych prawidłowych odpowiedzi: dost (3.0) 51 – 60%, dost+ (3.5) 61 – 70%, db (4.0) 71 – 80%, db+ (4.5) 81 – 90%, bdb (5.0) > 90%. 2. Zaliczenia ćwiczeń ustne – poprawne odpowiedzi na ćwiczeniach przez prowadzących zajęcia. 3. Obserwacja (zaliczenie praktyczne).
KRYTERIA OCENY EFEKTÓW UCZENIA SIĘ	dost (3.0) 51 – 60%, dost+ (3.5) 61 – 70%, db (4.0) 71 – 80%, db+ (4.5) 81 – 90%, bdb (5.0) > 90%.